

Н. В. Лещук, кандидат
сільськогосподарських наук,
Н. В. Павлюк,
М. А. Бронoviцька,
Український інститут експертизи
сортів рослин

УДК 631.526.31:526.32

Наукове обґрунтування гармонізації назв ботанічних таксонів відповідно до міжнародних вимог UPOV

Розкрито значення поетапної інтродукції рослин з подальшим введенням їх у культуру та науково обґрунтоване формування національних сортових ресурсів із рослинного різноманіття з урахуванням методичних аспектів практичного застосування ботанічної систематики, класифікації та бінарної номенклатури ботанічних таксонів. Показано наукові аспекти диференціації систематичних одиниць, зумовлених відповідними латинськими назвами ботанічних таксонів, які сприятимуть гармонізації дій країн-учасників UPOV у сфері охорони прав об'єктів інтелектуальної власності селекційних досягнень – сортів рослин.

Ключові слова:

ботанічний таксон, сорт, номенклатура, ботанічна класифікація, систематика, інтродукція, рід, вид, родина, клас.

Вступ. Рослинні ресурси – об'єкти рослинного світу, які використовуює або може використовувати суспільство для задоволення потреб споживачів та/або селекційної практики. Із рослинного різноманіття формують національні генетичні та сортові рослинні ресурси. Саме сорт, як відокремлена група рослин у межах найнижчого ботанічного таксону, гарантує продовольчу безпеку держави, а також може бути залученим до селекційного процесу [1].

Постановка проблеми. Інтродукція нових для флори України видів рослин зумовлена діяльністю юридичних або фізичних осіб відповідно до ст. 33 (Інтродукція та акліматизація рослин) Закону України «Про рослинний світ», Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» та положень, затверджених центральним органом виконавчої влади у галузі охорони навколишнього природного середовища за погодженням із НАН України і НААН та Головною державною інспекцією з карантину рослин України.

Інтродукція рослин користується досягненнями багатьох суміжних, а іноді й віддалених наук, має свою термінологію, теорію та методи. До основних методів інтродукції рослин належать: еколого-історичний, філогенетичний, флорогенетичний, кліматичних та агрокліматичних аналогів, перетворення біоформ, родових комплексів, геоботанічних домінантів, біотехнологічний тощо. Важливе значення в інтродукції рослин відіграють експедиційні дослідження методів і каналів мобілізації вихідного інтродукційного матеріалу. Для отримання обґрунтованих висновків, використовують вихідний матеріал із точною географією походження (країна, республіка, край, область, гірська система, висота над рівнем моря, експозиція, тип рослинності, рослинне угруповання, дата збору тощо), який сприяє поступовому введенню у культуру нових ботанічних таксонів [2, 3, 4].

Інтродукція рослин забезпечує охорону та збереження генофонду природи, біорізнома-

ніття рослинного світу в умовах культури (*ex situ*). Створюють живі генетичні банки рослин (*in vivo*), гербарій – колекція засушених рослин, еталонні колекції пилку, плодів, насіння (матеріальний носій сорту), деревини тощо, комп'ютерні банки, фото-і слайдотеки, банки тривалого зберігання насіння, спор, проростків, органів й частин рослин у замкнутому середовищі, а також калусних культур на штучних живильних середовищах (*in vitro*). Так, близько 5000 зразків плодів та насіння світової флори нараховує еталонна колекція Інституту клітинної біології і генетичної інженерії НАН України (відділ генетичної інженерії). Колекційний фонд Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України налічує близько 11180 таксонів, має 8 ботаніко-географічних комплексів рідкісних та зникаючих видів рослин, експозицію «Система вищих рослин».

Мета роботи – узагальнення методів наукових підходів щодо назв ботанічних таксонів для гармонізації дій країн-учасників

Міжнародного Союзу з охорони нових сортів рослин (UPOV) у сфері їхньої правової охорони. Систематика, або таксономія рослин ставить своїм основним завданням їх класифікацію, тобто розміщення в більш або менш близькі однорідні групи на основі їх спорідненості. У системі рослин ці групи розміщують (класифікують) в серію підпорядкованих споріднених таксонів, яких сучасна систематика налічує до 25 [5, 6]. **Предмет** досліджень – сорти відповідних ботанічних таксонів. Ботанічний таксон – відособлена група рослин, споріднених між собою спільними ознаками і властивостями, завдяки чому їм можна присвоїти таксономічну категорію.

Результати досліджень.

Основні систематичні одиниці, або таксони, якими оперує нині систематика рослин, такі: відділ (*divisio*, або *phylum*); відділи поділяють на класи (*classis*), класи – на порядки (*ordo*), порядки – на родини (*familia*), родини – на роди (*genus*), роди – на види (*species*). Кожний з цих таксонів можна поділити в разі потреби на дрібніші, проміжні, скориставшись приставкою «під» (*sub*). Наприклад, підвідділ (*subdivisio*), підклас (*subclassis*), підродина (*subfamilia*), підрид (*subgenus*) та ін. У межах роду з численними видами, крім підродів, виділяють ще часом секції (*sectio*), підсекції (*subsectio*), а в межах останніх – серії (*series*) та підсерії (*subseries*). Поліморфні види поділяють нерідко на підвиди (*subspecies*), різновидності, або варіації (*varietas*), а також форми (*forma*). У систематиці рослин проводять не тільки диференціацію, тобто поділ таксономічних одиниць на дрібніші, підлеглі, а й їх інтеграцію, об'єднання. Тому з нижчих категорій, об'єднуючи споріднені та схожі одиниці одного ран-

гу, складають вищі категорії. Так, близькі та схожі між собою за будовою суцвіття і квіток види конюшини (біла, червона, лучна, альпійська, середня, гірська та ін.) об'єднують у вищу категорію – рід конюшина (*Trifolium*). Між родами також може бути певна спорідненість і схожість. Наприклад, такі близькі та схожі між собою за будовою квітки і плода роди, як конюшина, люцерна (*Medicago*), буркун, (*Melilotus*), еспарцет (*Onobrychis*), астрагал (*Astragalus*) та ін., об'єднують у більшу систематичну категорію – родину бобових (*Fabaceae*). За цим самим принципом схожості та спорідненості ознак зовнішньої (а часом і внутрішньої) будови, родини об'єднують у порядки, порядки – в класи, класи – у відділи; сукупність усіх відділів становить «царство» рослин (*regnum vegetabile*). Найвищою (або найбільшою) систематичною категорією в класифікації рослинного світу є відділ; основою (або елементарною) одиницею класифікації є вид [7, 8].

Ботанічна номенклатура – це систематизовані назви одиниць флори або таксонів (видів, родів, родин, класів) рослин. Міжнародна (латинська) наукова ботанічна номенклатура базується, головним чином, на ліннеєвській системі класифікації рослин і передбачає назву для кожного відомого науці виду флори. Національні наукові ботанічні номенклатури стандартизовані, будуються на зразок латинської, у якій кожний вид рослинного світу одержує бінарну (подвійну) назву, що складається здебільшого з іменника (назва роду рослини) і прикметника-означення (видовий епітет).

Міжнародні вимоги до назв ботанічних таксонів передбачають біноміальну номенклатуру як формальний метод позначення видів, згідно якого наукова

назва видів утворюється комбінацією двох частин: назви роду і дескриптора виду. Модель біноміальної номенклатури ботанічного таксону можна подати наступною схемою:

- Домен (*domain*)
- Царство (*regnum*)
- Відділ (*division*) (для рослин та грибів)
- Клас (*classis*)
- Порядок (*ordo*) (для рослин)
- Родина (*familia*)
- Рід (*genus*)
- Вид (*species*) (штам для грибів).

Окрім того, інколи, з метою позначення споріднених груп таксонів нижчого рівня всередині рангу вищого рівня використовують додаткові таксономічні одиниці (триноміальна номенклатура), які зазвичай (але не обов'язково) утворюються за допомогою префіксів до основних таксономічних рангів, наприклад: підтип (*subphylum*); надклас (*superclassis*); підклас (*subclassis*); надряд (*superordo*); підряд (*subordo*); надродина (*superfamilia*); підродина (*subfamilia*); триба (*tribus*) тощо.

За результатами аналітичних досліджень нами приведено у відповідність міжнародним вимогам назви ботанічних таксонів і сформовано Перелік назв ботанічних таксонів українською та латинською мовами, яким рекомендовано користуватися під час заповнення документів заявки на сорт рослин (табл. 1).

Перелік назв ботанічних таксонів українською та латинською мовами, яким потрібно користуватися під час заповнення документів заявки на сорт рослин, підлягають коригуванню впродовж проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин відповідно до введення в культуру нових ботанічних таксонів. Український інститут експертизи сортів рослин

Таблиця 1

Перелік назв ботанічних таксонів українською та латинською мовами, яким потрібно користуватися під час заповнення документів заявки на сорт рослин

KultNameUA	VidNameLAT	KultNameUA	VidNameLAT
Абрикос звичайний	Armeniaca vulgaris Lam.	Буркун лікарський	Melilotus officinalis (L.) Pall.
Аврinia скельна	Aurinia saxatilis (L.) Desv.	Буряк звичайний (кормовий)	Beta vulgaris L.
Аґрус відхилений	Grossularia reclinata (L.) Mill.	Буряк столовий	Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. conditiva Alef.
Азалія	Rhododendron L.	Буряк цукровий	Beta vulgaris L. ssp. vulgaris var. altissima Doell
Азиміна трилопатева	Asimina triloba (L.) Dunal	В'яз	Ulmus L.
Айва (підщепа)	Cydonia Mill.	В'язіль барвистий	Coronilla varia L.
Айва довгаста	Cydonia oblonga Mill.	Валеріана лікарська	Valeriana officinalis L.
Айва довгаста × яблуня домашня	Cydonia oblonga Mill. × Malus domestica Borkh.	Васильки справжні	Ocimum basilicum L.
Айстра	Aster L.	Вейгела	Weigela Thunb.
Актинідія	Actinidia Lindl.	Верба прутовидна	Salix viminalis L.
Актинідія пурпурова × актинідія гостра	Actinidia purpurea Rehd. × Actinidia arguta Siebold et Zucc. Planch. ex Miq.	Виноград справжній	Vitis vinifera L.
Алича (слива розлога)	Prunus divaricata Ledeb.	Вишнево-черешневий гібрид	Cerasus vulgaris Mill. × Cerasus avium (L.) Moench
Алое деревоподібне	Aloe arborescens Mill.	Вишня звичайна	Cerasus vulgaris Mill.
Алтея лікарська	Althaea officinalis L.	Вишня ланезіана × вишня степова	Prunus lanesiana × Prunus fruticosa (Pall.) Woron.
Альбіція ленкоранська	Albizia julibrissin Durazz.	Вівсяний корінь (козельці)	Tragopogon porrifolium L.
Альстремерія оранжева	Alstroemeria aurantiaca D. Don.	Вігна спаржева	Vigna sesquipedalis Fruwith
Аммі зубна	Ammi visnaga (L.) Lam.	Віниччя справжнє	Kochia scoparia (L.) Schrad.
Анемона лісова	Anemone silvestris L.	Вовчуг польовий	Ononis arvensis L.
Аніс звичайний	Anisum vulgare Gaertn.	Гавортія	Haworthia Duval.
Апельсин	Citrus sinensis L.	Гарбуз звичайний	Cucurbita pepo L.
Арахіс підземний (земляний горіх)	Arachis hypogaea L.	Гарбуз крупноплідний (волоський)	Cucurbita maxima Duch.
Артишок посівний	Cynara scolymus L.	Гарбуз мускусний	Cucurbita moschata (Duch.) Poir.
Астильба	Astilbe Buch.-Ham. ex. D. Don	Гастергавортія	Gasterhaworthia Guill.
Бавовник звичайний	Gossypium hirsutum L.	Гастролея	Gastrloea E. Walth.
Баклажан	Solanum melongena L.	Гвоздика садова	Dianthus caryophyllus L.
Барбарис звичайний	Berberis vulgaris L.	Гвоздика граціонополітанська (сиза)	Dianthus gratiopolitanus Vill.
Барбарис Юліана	Berberis Julianae C.K. Schneid.	Гвоздика периста	Dianthus plumarius L.
Беладона звичайна	Atropa bella-donna L.	Гербера	Gerbera L.
Белардіохлоа фіолетова	Bellardiochloa violacea (Bell.) Chiov.	Гіацинт східний	Hyacinthus orientalis L.
Береза повисла, або бородавчаста	Betula pendula Roth	Гібіск	Hibiscus L.
Боби кінські	Vicia faba L. var. minor Harz	Гібіск істивний (бамія)	Hibiscus esculentus L.
Боби кормові	Vicia faba L. var. major Harz.	Гібрид мигдалю звичайного з персиком звичайним	Prunus dulcis (Mill.) D.A. Webb × Prunus persica (L.) Batsch.
Борщівник Сосновського	Heracleum sosnowskyi Manden.	Гібрид смородини з аґрусом	Ribes L. × Grossularia Mill.
Бруква	Brassica napus L. var. napobrassica (L.) Rchb.	Гірчак сахалінський	Polygonum sachalinense Fr. Schmidt
Бузок	Syringa L.	Гірчиця біла	Sinapis alba L.
Бук лісовий	Fagus sylvatica L.	Гірчиця сарептська	Brassica juncea (L.) Czern.
Бурачок гірський	Alyssum montanum L.	Гірчиця чорна	Brassica nigra (L.) Koch
Бурачок Гмеліна	Alyssum gmelinii Jord.	Гісон лікарський	Hyssopus officinalis L.
Бурачок кам'яний	Alyssum saxatile L.	Гладіолус (косаріки)	Gladiolus L.
Буркун білий	Melilotus albus Medik.	Глива	Pleurotus (Fr.) Kumm
Буркун жовтий	Melilotus officinalis (L.) Pall.	Глід	Crataegus L.

KultNameUA	VidNameLAT	KultNameUA	VidNameLAT
Глід м'якуватий	<i>Crataegus submollis</i> Sarg.	Жито гірське, багаторічне	<i>Secale montanum</i> Guss.
Головатень круглоголовий	<i>Echinops sphaerocephalus</i> L.	Жито посівне	<i>Secale cereale</i> L.
Горіх грецький	<i>Juglans regia</i> L.	Жовтушник лакфіолевидний	<i>Erysimum cheiranthoides</i> L.
Горіх маньчжурський	<i>Juglans mandshurica</i> Maxim.	Жовтушник розлогий	<i>Erysimum diffusum</i> Ehrh.
Горіх чорний	<i>Juglans nigra</i> L.	Жоржина	<i>Dahlia</i> Cav.
Горобина звичайна	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	Журавлина болотна	<i>Oxycoccus palustris</i> Pers.
Горох посівний	<i>Pisum sativum</i> L.	Зайцехвіст яйцеподібний	<i>Lagurus ovatus</i> L.
Горох польовий (пелюшка)	<i>Pisum arvense</i> L.	Звіробій	<i>Hypericum</i> L.
Горошок посівний (вика)	<i>Vicia sativa</i> L.	Звіробій козячий	<i>Hypericum hircinum</i> L.
Горошок волохатий	<i>Vicia villosa</i> Roth	Змієголовник молдавський	<i>Dracocephalum moldavica</i> L.
Горошок паннонський	<i>Vicia pannonica</i> Crantz	Золотушник	<i>Solidago</i> L.
Госта	<i>Hosta</i> Tratt.	Індау посівний	<i>Eruca sativa</i> Mill.
Гранатник звичайний	<i>Punica granatum</i> L.	Інжир (смоковниця звичайна)	<i>Ficus carica</i> L.
Гребінник звичайний	<i>Cynosurus cristatus</i> L.	Ірга канадська	<i>Amelanchier canadensis</i> L. Medik.
Гречка істівна	<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench	Кабачок	<i>Cucurbita pepo</i> L. var. <i>giromontia</i> Duch.
Груша звичайна	<i>Pyrus communis</i> L.	Кавун звичайний	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum et Nakai
Грястиця збірна	<i>Dactylis glomerata</i> L.	Кавун кормовий	<i>Citrullus colocynthoides</i> Pang.
Гуньба сінна	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Каланхое	<i>Kalanchoe</i> Adans.
Дельфіній	<i>Delphinium</i> L.	Калачики гібридні	<i>Malva pulchella</i> Bernh. × <i>Malva crispa</i> L.
Деревій майже звичайний	<i>Achillea submillefolium</i> Klok. et Krytzka	Калачики кучеряві	<i>Malva crispa</i> (L.) L.
Дерен справжній (кизил)	<i>Cornus mas</i> L.	Калина звичайна	<i>Viburnum opulus</i> L.
Десмодіум канадський	<i>Desmodium canadense</i> (L.) DC.	Калістефус китайський	<i>Callistephus chinensis</i> (L.) Nees
Дзвоники	<i>Campanula</i> L.	Кальцеоларія гібридна	<i>Calceolaria</i> L. × <i>hybrida</i> hort
Диня звичайна	<i>Melo sativus</i> Sager.ex M.Roem	Канаркова трава справжня	<i>Phalaris canariensis</i> L.
Диня посівна	<i>Melo sativus</i> Sager.ex M.Roem	Канна Варшевича	<i>Canna warscewiczii</i> Hort. ex Otto et Dietr.
Дуб австрійський	<i>Quercus austriaca</i> Willd.	Канна індійська	<i>Canna indica</i> L.
Дуб звичайний	<i>Quercus robur</i> L.	Канна кошенільна	<i>Canna coccinea</i> Mill.
Дуб північний	<i>Quercus borealis</i> Michx	Капуста білоголова	<i>Brassica oleraceae</i> L. var. <i>alba</i> DC.
Дуб скельний	<i>Quercus petraea</i> (Mattuschka) Liebl.	Капуста броколі	<i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>botrytis</i> (L.) Alef. var. <i>cymosa</i> Duch.
Дурман звичайний	<i>Datura stramonium</i> L.	Капуста брюссельська	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>gemmifera</i> DC.
Елевсина (дагуса)	<i>Eleusine coracana</i> (L.) Gaertn.	Капуста китайська	<i>Brassica chinensis</i> L.
Ельшольція війчаста	<i>Elsholzia ciliata</i> (Thunb.) Hyl.	Капуста кольрабі	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>gongylodes</i> L.
Ельшольція Стаунтона	<i>Elsholzia stauntonii</i> Benth.	Капуста кормова	<i>Brassica subspontanea</i> Lizg.
Еремур	<i>Eremurus</i> Bieb.	Капуста листкова (декоративна)	<i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>acefala</i> (DC) Alef.
Еспарцет виколистий	<i>Onobrychis viciifolia</i> Scop.	Капуста пекінська	<i>Brassica rapa</i> L. var. <i>pekinensis</i> (Lour.) Kitam.
Еспарцет закавказький	<i>Onobrychis transcaucasica</i> Grossh.	Капуста савойська	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>sabauda</i> DC.
Ехінацея біда	<i>Echinacea pallida</i> Nutt.	Капуста цвітна	<i>Brassica oleraceae</i> L. convar. <i>botrytis</i> (L.) Alef. var. <i>botrytis</i>
Ехінацея пурпурова	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Капуста червоноголова	<i>Brassica oleraceae</i> L. var. <i>rubra</i> DC.
Жасмин садовий звичайний	<i>Philadelphus coronarius</i> L.	Каріоптеріс сивий	<i>Caryopteris incana</i> (Thunb.) Miq.
Женьшень справжній	<i>Panax ginseng</i> C. A. Mey	Картопля	<i>Solanum tuberosum</i> L.
Живокіст шорсткий	<i>Symphytum asperum</i> Lepech.	Катран Стевена	<i>Crambe steveniana</i> Rupr.
Жимолость голуба	<i>Lonicera caerulea</i> L.	Квасоля багатоквіткова	<i>Phaseolus multiflorus</i> (Willd) Lam.
Житняк гребінчастий	<i>Agropyron pectinatum</i> Bieb Beauv.	Квасоля звичайна	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.

KultNameUA	VidNameLAT	KultNameUA	VidNameLAT
Квасоля кутаста (адзукі)	Phaseolus angularis Wight.	Лимон	Citrus limon Burm. fil.
Квасоля золотиста (маш)	Phaseolus aureus Roxb.	Лимонник китайський	Schisandra chinensis (Turcz.) Baili
Квасоля лімська	Phaseolus lunatus L.	Лисохвіст лучний	Alopecurus pratensis L.
Кедр атласький	Cedrus atlantica (Endl.) Arn.	Лисохвіст рівний	Alopecurus aequalis Sobol.
Кедр ліванський	Cedrus libani A. Rich.	Лілійник	Hemerocallis L.
Кипарисовик	Chamaecyparis Spach.	Лілійник гібридний	Hemerocallis × hybrida hort.
Клен (явір) несправжньо-платановий	Acer pseudoplatanus L.	Лілія	Lilium L.
Кмин звичайний	Carum carvi L.	Лілія гібридна	Lilium × hybrida hort.
Козлятник лікарський	Galega officinalis L.	Ліщина велика	Corylus maxima Mill.
Козлятник східний	Galega orientalis Lam.	Ломиніс	Clematis L.
Коноплі посівні	Cannabis sativa L.	Лофант ганусовий	Lophanthus anisatus Benth.
Конюшина біла	Trifolium repens L.	Лохина (буяхи)	Vaccinium uliginosum L.
Конюшина повзуча	Trifolium repens L.	Любисток лікарський	Levisticum officinalis C. Koch.
Конюшина відкритозіва	Trifolium apertum Bobr.	Люпин багаторічний	Lupinus perennis L.
Конюшина гібридна	Trifolium hybridum L.	Люпин білий	Lupinus albus L.
Конюшина лучна	Trifolium pratense L.	Люпин вузьколистий	Lupinus angustifolius L.
Конюшина олександрійська	Trifolium alexandrinum L.	Люпин жовтий	Lupinus luteus L.
Конюшина перевернута	Trifolium resupinatum L.	Люцерна жовта (серповидна)	Medicago falcata L.
Коріандр посівний (кінза)	Coriandrum sativum L.	Люцерна мінлива	Medicago × varia T. Martyn
Кострице-райграсовий гібрид	× Festulolium	Люцерна посівна	Medicago sativa L.
Костриця велетенська	Festuca gigantea (L.) Vill.	Люцерна хмелевидна	Medicago lupulina L.
Костриця лучна	Festuca pratensis Huds.	Лядвенець рогатий	Lotus corniculatus L.
Костриця овеча	Festuca ovina L.	Лядвенець трясовинний	Lotus uliginosus Schkuhr
Костриця очеретяна	Festuca arundinacea Schred.	Льон австрійський	Linum austriacum L.
Костриця Регеля	Festuca regeliana Pavl.	Льон великоквітковий	Linum grandiflorum Desf.
Костриця різнолиста	Festuca heterophylla Lam.	Льон звичайний, довгунець	Linum usitatissimum L.
Костриця сиза	Festuca glauca L.	Льон низький (кудряш)	Linum humile Mill.
Костриця тонколиста	Festuca tenuifolia Sibth.	М'ята	Mentha L.
Костриця червона	Festuca rubra L. s. str.	М'ята довголиста	Mentha longifolia (L.) Huds.
Костриця червона мінлива	Festuca rubra var. commutata Gaudin.	М'ята перцева	Mentha piperita L.
Костриця шорстколиста	Festuca trachyphylla (Hack.) Krajina	Майоран садовий	Majorana hortensis Moench
Котяча м'ята справжня	Nepeta cataria L.	Майорці струнки	Zinnia elegans Jacq.
Котяча м'ята закавказька	Nepeta cataria L. f. transcaucasica Crossh.	Мак снотворний	Papaver somniferum L.
Котяча м'ята лимонна	Nepeta cataria L. var. citriodora Dum.	Малина	Rubus idaeus L.
Крес-салат (хрінниця посівна)	Lepidium sativum L.	Мальва гібридна	Malva pulchella Bernh. × Malva crispa L.
Кріп пахучий	Anethum graveolens L.	Мальва кучерява	Malva crispa (L.) L.
Кропива	Urtica L.	Мальва Мелюка	Malva meluca Graebn.
Ксифіум	Xiphium Mill. emend. Rodion.	Мальва пульхела	Malva pulchella Bernh.
Кукурудза звичайна	Zea mays L.	Мангольд	Beta vulgaris L. var. cicla L. Ulrich)
Кукурудза розлусна	Zea mays L. ssp. everta Sturt.	Мандарин	Citrus deliciosa Ten.
Кукурудза цукрова	Zea mays L. ssp. saccharata Sturt.	Мандевілла	Mandevilla Lind.
Кунжут індійський	Sesamum indicum L.	Марена красильна	Rubia tinctorum L.
Лаванда вузьколиста	Lavandula angustifolia Mill.	Маруна цинерарієлиста (далматська ромашка)	Pyrethrum cinerariifolium Trev.
Лавандин	Lavandula hybrida Rev.	Маслина європейська	Olea europaea L.
Лаватера тюрінгська (хатьма)	Lavatera thuringiaca L.	Материнка звичайна	Origanum vulgare L.
Лаконос американський	Phytolacca americana L.	Махорка	Nicotiana rustica L.
Ламкоколосник	Psathyrostachus Nevski	Мачок жовтий	Glaucium flavum Grantz.
Левкой сивий	Matthiola incana (L.) R. Br.	Меліса лікарська	Melissa officinalis L.

KultNameUA	VidNameLAT	KultNameUA	VidNameLAT
Мигдаль звичайний	Amygdalus communis L.	Персик декоративний	Prunus mira Koehne; P. davidiana (carr.) Franch.; P. kansuensis Rehd.
Мишій італійський	Setaria italica (L.) Beauv.	Персик звичайний	Persica vulgaris Mill.
Мишій італійський (могар)	Setaria italica (L.) P. Beauv. (ssp. moharicum Alef.)	Перстач	Potentilla L.
Мітлиця біла	Agrostis alba Sp.ampl.	Петрушка городня	Petroselinum crispum (Mill.) Nym. exA.W. Hill
Мітлиця велетенська	Agrostis gigantea Roth.	Петунія гібридна	Petunia × hybrida Vilm.
Мітлиця повзуча	Agrostis stolonifera L.	Печериця двоспорова	Agaricus bisporus (J. Lge) Imbach
Мітлиця тонка	Agrostis tenuis Sibth.	Пирій	Elytrigia Desv.
Модрина	Larix Mill.	Пирій безкореневищний (Регнерія шорсткостеблова)	Roegneria trachycaulon (Link) Nevski
Модрина європейська	Larix decidua Mill.	Пирій видовжений	Elytrigia elongata (Host) Nevski
Молочай чиновий	Euphorbia lathyris L.	Пирій повзучий	Elytrigia repens (L.) Nevski
Монарда	Monarda L.	Пирій середній	Elytrigia intermedia (Host) Nevski
Монарда гібридна	Monarda × hybrida hort.	Півники	Iris L.
Монарда двійчаста	Monarda didyma L.	Півонія	Paeonia L.
Монарда трубчаста	Monarda fistulosa L.	Подорожник блошиний	Plantago psyllium L.
Морква посівна	Daucus sativus (Hoffm.) Roehl.	Подорожник великий	Plantago major L.
Нагідки лікарські	Calendula officinalis L.	Полин естрагон (тархун)	Artemisia dracunculus L.
Наперстянка пурпурова	Digitalis purpurea L.	Полин кримський	Artemisia taurica Willd.
Наперстянка шерстиста	Digitalis lanata Ehrh.	Полин лимонний	Artemisia balchanorum Krasch
Нарцис	Narcissus L.	Полин лікарський	Artemisia abrotanum L.
Нектарин	Prunus persica (L.) Batsch var. nucipersica (Suckow) Schneid.	Полин мітливий	Artemisia scoparia Waldst. at. Kit.
Нут звичайний (турецький горіх)	Cicer arietinum L.	Полин однорічний	Artemisia annua L.
Обліпіха крушиновидна	Hippophae rhamnoides L.	Помідор їстівний	Lycopersicon esculentum (L.) Karst et Farw.
Овес голий	Avena nuda L.	Порічки червоні	Ribes rubrum L.
Овес посівний	Avena sativa L.	Просо посівне	Panicum miliaceum L.
Овес звичайний	Avena sativa L.	Псевдотсуга тисолиста	Pseudotsuga menziesii (Mirb.) Frank.
Огірок посівний	Cucumis sativus L.	Пшениця м'яка	Triticum aestivum L.
Огірочник лікарський	Borago officinalis L.	Пшениця спелта	Triticum spelta L.
Ожина звичайна	Rubus caesius L.	Пшениця тверда	Triticum durum Desf.
Ожина сиза	Rubus caesius L.	Пшениця шарозерна	Triticum sphaerococcum Perc.
Оман високий	Inula helenium L.	Райґрас високий	Arrhenatherum elatius (L.) J. et C. Presl
Опеньок зимовий	Flammulina velutipes (Curt.: Fr.) Sing	Ревінь тангутський	Rheum palmatum var. tanguticum Maxim. ex Balf.
Очеретянка звичайна	Phalaroides arundinacea (L.) Rausch.	Ревінь чорноморський	Rheum rhaponticum L.
Пажитниця італійська	Lolium multiflorum Lam. ssp. Italicum (A.Br.) Volkart	Редиска	Raphanus sativus L. var. sativus Pers.
Пажитниця багаторічна	Lolium perenne L.	Редька олійна	Raphanus sativus L. var. oleiformis Pers.
Пажитниця вестервольдська	Lolium multiflorum Lam. var. westerwoldicum Wittm.	Редька посівна	Raphanus sativus L. var. sativus Pers.
Плоскуха хлібна, пайза	Echinochloa frumentacea Link	Рижий посівний	Camelina sativa (L.) Crantz
Пампельмус	Citrus grandis (L.) Osbeck	Рис посівний	Oryza sativa L.
Паслін часточковий	Solanum laciniatum Forst.	Рицина звичайна	Ricinus communis L.
Пастернак посівний	Pastinaca sativa L.	Ріпа	Brassica rapa L.
Патисон	Cucurbita pepo var. melopepo (L.) Harz	Ріпак	Brassica napus L.
Пеларгонія великоквіткова	Pelargonium grandiflora Willd.	Робінія звичайна (біла акація)	Robinia pseudoacacia L.
Пеларгонія плющелиста	Pelargonium hederfolia (L.) Air.	Родіола рожева	Rhodiola rozea L.
Первоцвіт весняний	Primula veris L.	Рожа рожева	Alcea rosea L.
Перець стручковий однорічний	Capsicum annum L.	Розмарин справжній	Rosmarinus officinalis L.

KultNameUA	VidNameLAT	KultNameUA	VidNameLAT
Розторопша плямиста	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Сочевиця харчова	<i>Lens culinaris</i> Medik.
Роман фарбувальний	<i>Anthemis tinctoria</i> L.	Соя культурна	<i>Glycine max.</i> (L.) Merr.
Ромашка лікарська	<i>Chamomilla recutita</i> (L.) Rauschert	Стевія	<i>Stevia rebaudiana</i> Bertoni
Ротики садові	<i>Antirrhinum majus</i> L.	Стоколос безостий	<i>Bromopsis inermis</i> (Leys.) Holub
Салат посівний головчастий	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>capitata</i> L.	Стоколос прибережний	<i>Bromopsis riparia</i> (Rehm.) Holub
Салат посівний листовий	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>secalina</i> L.	Стоколос прямий	<i>Bromopsis erecta</i> (Huds.) Fourr.
Салат посівний ромен	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>longifolia</i> L.	Стокротки багаторічні	<i>Bellis perennis</i> L.
Салат посівний стебловий	<i>Lactuca sativa</i> L. var. <i>angustana</i> jrish.	Судан-колумбова трава	<i>Sorghum sudanense</i> (Piper.) Stapf. × <i>Sorghum alnum</i> Parodi.
Сафлор красильний	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Суниця	<i>Fragaria</i> L.
Сахалінська гречка	<i>Polygonum sachalinense</i> Fr. Schmidt	Сурап (суріпиця × ріпак)	<i>Brassica campestris</i> var. <i>olifera</i> f. <i>biennis</i> D.C. × <i>Brassica napus</i> var. <i>olifera</i> f. <i>biennis</i> D.C.
Свербига східна	<i>Bunias orientalis</i> L.	Суріпиця звичайна	<i>Barbarea vulgaris</i> R. Br.
Селера коренеплідна	<i>Apium graveolens</i> L. var. <i>rapa-</i> <i>ceum</i> (Mill.) Gaud.	Таволга	<i>Spiraea</i> L.
Селера листова	<i>Apium graveolens</i> L. var. <i>seca-</i> <i>linum</i> Alef.	Тиква звичайна	<i>Lagenaria siceraria</i> (Mol.) Standl.
Серадела посівна	<i>Ornithopus sativus</i> Brot.	Тимофіївка лучна	<i>Phleum pratense</i> L.
Сильфій пронизанолистий	<i>Silphium perfoliatum</i> L.	Тимофіївка степова	<i>Phleum phleoides</i> (L.) Karst.
Сильфій суцільнолистий	<i>Silphium integrifolium</i> Michx.	Тифон	<i>Brassica campestris</i> var. <i>oleifera</i> f. <i>biennis</i> D.C. × <i>Brassica rapa</i> L.
Сіда багаторічна	<i>Sida hermaphrodita</i> Rusby	Тонконіг альпійський	<i>Poa alpina</i> L.
Скорзонера іспанська	<i>Scorzonera hispanica</i> L.	Тонконіг болотний	<i>Poa palustris</i> L.
Слива домашня	<i>Prunus domestica</i> L.	Тонконіг звичайний	<i>Poa trivialis</i> L.
Смерека	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	Тонконіг лісовий	<i>Poa sylvicola</i> Guss.
Смикавець їстівний (чуфа)	<i>Cyperus esculentus</i> L.	Тонконіг лучний	<i>Poa pratensis</i> L.
Смородина червона	<i>Ribes rubrum</i> L.	Топінамбур	<i>Helianthus tuberosus</i> L.
Смородина чорна	<i>Ribes nigrum</i> L.	Топінсоняшник	<i>Helianthus tuberosus</i> L. × <i>He-</i> <i>lianthus annuus</i> L.
Собача кропива звичайна	<i>Leonurus cardiaca</i> L.	Тополя	<i>Populus</i> L.
Солодка гола	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Тритикале	<i>Triticosecale</i> Witt.
Соняшник однорічний	<i>Helianthus annuus</i> L.	Троянда	<i>Rosa</i> L.
Соняшник однорічний деко- ративний	<i>Helianthus annuus</i> L. ssp. <i>orna-</i> <i>mentalis</i>	Троянда дамаська	<i>Rosa damascena</i> Mill.
Сорго-суданковий гібрид	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench × <i>Sorghum sudanense</i> (Piper) Stapf	Трутовик лакований	<i>Ganoderma lucidum</i> (Curtis.) p. Karst.
Сорго багаторічне (трава Колумба)	<i>Sorghum alnum</i> Parodi.	Турнепс	<i>Brassica rapa</i> L.
Сорго віникове	<i>Sorghum technicum</i> Roshev.	Туя західна	<i>Thuja occidentalis</i> L.
Сорго звичайне	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	Туя східна	<i>Thuja orientalis</i> L.
Сорго двокольорове	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	Тюльпан	<i>Tulipa</i> L.
Сорго суданське	<i>Sorghum sudanense</i> (Piper.) Stapf	Тютюн крилатий	<i>Nicotiana alata</i> Link et Otto
Сорго цукрове	<i>Sorghum saccharatum</i> (L.) Moench	Тютюн махорка	<i>Nicotiana rustica</i> L.
Сориз	<i>Sorghum oryoidum</i>	Тютюн справжній	<i>Nicotiana tabacum</i> L.
Сосна австрійська	<i>Pinus austriaca</i> Hull.	Унабі справжній (зізіфус)	<i>Ziziphus jujube</i> Mill.
Сосна Веймутова	<i>Pinus strobus</i> L.	Фацелія пижмолиста	<i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth.
Сосна звичайна	<i>Pinus sylvestris</i> L.	Фейхоа Селлова	<i>Feijoa sellowiana</i> Berg.
Сосна італійська, пінія	<i>Pinus pinea</i> L.	Фенхель звичайний	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.
Сосна європейська	<i>Pinus cembra</i> L.	Фіалка триколірна	<i>Viola tricolor</i> L.
Сосна кедрова	<i>Pinus cembra</i> L.	Фізалис клейкоплодий	<i>Physalis ixocarpa</i> Brot ex Hornem.
Сосна кримська	<i>Pinus pallasiana</i> D. Don	Фісташка справжня	<i>Pistacia vera</i> L.
Сосна Палласова	<i>Pinus pallasiana</i> D. Don	Флокс волотистий	<i>Phlox paniculata</i> L.

KultNameUA	VidNameLAT	KultNameUA	VidNameLAT
Форзиція	Forsythia Vahl.	Чина гібридна	Lathyrus sylvestris L. × Lathyrus latifolius (L.)
Фрезія	Freesia Eckl. ex Klatt.	Чина лісова	Lathyrus sylvestris L.
Фундук	Corylus maxima Mill.	Чина посівна	Lathyrus sativus L.
Хамоміла обідрана	Chamomilla recutita (L.) Rauschert	Чист кримський	Cistus tauricus C. Presl.
Хеномелес японська	Chaenomeles japonica (Thunb.) Lindl.	Чорниця звичайна	Vaccinium myrtillus L.
Хміль звичайний	Humulus lupulus L.	Чорнобривці	Tagetes L.
Хна неколюча	Lawsonia inermis L.	Чорнобривці дрібні	Tagetes minuta L.
Холодок лікарський	Asparagus officinalis L.	Чорнобривці прямостоячі, повняки	Tagetes erecta L.
Хризантема	Chrysanthemum L.	Чорноголовник багатожубний	Poterium poligamum W. K.
Хризантема індійська	Chrysanthemum indicum L.	Чорнушка посівна (нігела)	Nigella sativa L.
Хризантема садова	Chrysanthemum × hortorum Bailey	Шавлія лікарська	Salvia officinalis L.
Хризантема увінчана	Chrysanthemum coronarium L.	Шавлія мускатна	Salvia sclarea L.
Хризантема шовковицелиста	Chrysanthemum × morifolium Ramat	Шипшина	Rosa L.
Хрін звичайний	Armoracia rusticana Gaertn., Mey. et Scherb.	Шіітаке	Lentinula edodes (Berk.) Pegler
Хурма	Diospyros L.	Шовковиця	Morus L.
Хурма східна	Diospyros kaki Thunb	Шоломниця байкальська	Scutellaria baicalensis Georgi
Целозія гребінчаста	Celosia cristata L.	Шпинат городній	Spinacia oleracea L.
Цибуля багатоярусна	Allium proliferum Schrad.	Щавель кислий	Rumex acetosa L.
Цибуля батун	Allium fistulosum L.	Щавель тяншанський	Rumex tianschanicus A. Los.
Цибуля галузиста	Allium ramosum L.	Щавнат	Rumex patientia L. × Rumex tianshanicus A. Los.
Цибуля городня	Allium cepa L.	Щириця	Amaranthus L.
Цибуля запашна	Allium odorum L.	Щириця Мантегацца	Amaranthus mantegazzianus Passerini
Цибуля порей	Allium porrum L.	Щириця хвостата	Amaranthus caudatus L.
Цибуля посівна	Allium sativum L.	Щучник дернистий	Deschampsia caespitosa (L.) Beauv.
Цибуля шніт (скорода, трибулька)	Allium schoenoprasum L.	Яблуня	Malus Mill.
Цибуля слизун	Allium nutans L.	Яблуня (підщепа)	Malus Mill.
Цибуля шалот	Allium oschaninii O.Fedtsch	Яблуня домашня	Malus domestica Borkh.
Цикламен перський	Cyclamen persicum L.	Ялина	Picea A. Dietr.
Цикорій салатний (ендивій)	Cichorium endivia L.	Ялина європейська	Picea abies (L.) Karst.
Цинерарія гібридна	Cineraria hybrida	Ялина сиза	Picea glauca (Moench) Voss.
Цмин італійський	Helichrysum italicum (Roth.) Guss.	Ялиця	Abies Mill.
Цмин пісковий	Helichrysum arenarium (L.) Moench.	Ялиця бальзамічна	Abies balsamea (L.) Mill.
Чабер гірський	Satureja montana L.	Ялиця біла	Abies alba Mill.
Чабер садовий	Satureja hortensis L.	Яловець	Juniperus L.
Чай китайський	Thea sinensis L.	Яловець горизонтальний	Juniperus horizontalis Moench
Часник	Allium sativum L.	Яловець китайський	Juniperus chinensis L.
Чебрець	Thymus L.	Яловець козачий	Juniperus sabina L.
Чебрець камфорний	Thymus camphoratus Hoffm et Link.	Яловець лускатий	Juniperus squamata Buch.-Ham..
Чебрець повзучий	Thymus serpyllum L.	Яловець середній	Juniperus media Mathot
Черета трироздільна	Bidens tripartita L.	Яловець скельний	Juniperus scopulorum Sarg.
Черешня	Cerasus avium (L.) Moench.	Ясен вузьколистий	Fraxinus angustifolia Vahl.
Чина запашна	Lathyrus odoratus L.	Ячмінь звичайний	Hordeum vulgare L.

завершує гармонізацію Переліку ботанічних таксонів, назви яких необхідно вказувати українською та латинською мовами у документах заявки на сорт рослин: заяві щодо визнання прав на сорт, технічній анкеті та показниках для визначення придатності сорту до поширення в Україні відповідно до Методик проведення експертизи з визначення відмінності, однорідності і стабільності (ВОС – тест). Саме наукові підходи щодо назв ботанічних таксонів сприятимуть

гармонізації дій країн-учасників UPOV у сфері охорони прав нових сортів рослин.

Висновки. Міжнародна наукова ботанічна номенклатура базується, головним чином, на ліннеєвській системі класифікації рослин і передбачає назву для кожного відомого науці ботанічного таксона (виду) латинською мовою.

Гармонізований Перелік назв ботанічних таксонів українською і латинською мовами, якими по-

трібно користуватися під час заповнення документів заявки на сорт рослин, є обов'язковим для заявників, які подають ці заявки з метою державної реєстрації сорту та/або прав на нього.

Наукове обґрунтування інтродукції рослин із подальшим введенням їх у культуру та гармонізація назв ботанічних таксонів сприятимуть єдиному підходу країн-учасників UPOV до визначення критеріїв охороноздатності сортів рослин, як об'єктів інтелектуальної власності.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Доброчаева, Д. Н. Определитель высших растений Украины / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин и др. – К.: Наук. думка, 1987. – 1 изд. – 548 с.; К.: Фитосоциоцентр, 1999. – 2 изд. стереот. – 548 с.
2. Сікура, Й. Й. Інтродукція рослин (її значення для розвитку цивілізацій, ботанічної науки та збереження різноманіття рослинного світу) / Й. Й. Сікура, В. В. Капустян – К.: Фітосоціоцентр, 2003. – 280 с.
3. Соболевская, К. А. Интродукция растений как путь сохранения и воспроизводства полезных видов природной флоры / К. А. Соболевская // Бюл. Главного Ботанического Сада АН ССР. – 1975. – Вып. 95. – С. 29–34.
4. Флора Европейской части СССР / Под ред. Ан. А. Фёдорова. – Л.: Наука, 1974. – Т. 1. – 407 с.; 1976. – Т. 2. – 236 с.; 1978. – Т. 3. – 259 с.; – 1979. – Т. 4. – 355 с.; 1981. – Т. 5. – 380 с.
5. Визначник рослин України. За ред. Д. К. Зерова. – К.: Урожай, 1965. – 878 с.
6. Визначник рослин Українських Карпат. Відпов. за вип. Чопик В. І. – К.: Наук. думка, 1977. – 434 с.
7. Закон України «Про рослинний світ» (від 09.04.1999 р. № 591-XIV).
8. Антонюк, Н. Є. Рідкісні рослини природної флори України в культурі / Н. Є. Антонюк, Р. М. Бородіна, В. Г. Собко, Л. С. Скворцова. – К.: Наук. думка, 1982. – 212 с.